

Una vegada al mes, i durant quatre mesos, un grup de persones es reuneixen per parlar sobre com millorar el seu municipi. Han estat convocats prèviament per l'ajuntament i constitueixen l'anomenat Fòrum Ciutadà. D'aquestes reunions surt un pla d'acció, un document amb les actuacions que els ciutadans consideren que són

Engrescar la gent

Magdalena Cortès

prioritàries. Aquest només és el principi de l'Agenda Local 21. Un procés que ja no s'atura. El Pla d'acció és document de màxims. Després, el Fòrum haurà de redactar un Pla d'acció anual amb els projectes concrets que considera prioritaris per a aquell any. L'ajuntament és el responsable d'executar aquests projectes, amb l'assignació d'una partida pressupostària i amb un tècnic responsable. Per la seva part, els ciutadans continuen rebent informació i aporten coses noves a través de les comissions de seguiment. Passats tres anys de la redacció del Pla d'acció, és hora de fer balanç i de tornar a redactar-ne un altre amb les noves prioritats. Aquest seria l'ideal. Amb Neus Andreu, coordinadora de l'Agenda Local 21 a l'Ajuntament de Sant Llorenç, parlem del que passa a la realitat.

-Comencem per parlar de com es posa en marxa l'Agenda Local 21.

-Així com està organitzat, és l'ajuntament qui decideix firmar els compromisos d'Aalborg i qui organitza el procés participatiu. Si un ajuntament no vol, no té l'obligació de fer-ho.

Quan es posa en marxa l'Agenda, a la primera convocatòria es convida directament totes les entitats, associacions i col·lectius del municipi. També hi ha una convocatòria oberta a gent que no representa cap entitat. Però per experiència pròpia, al final queda la gent que creu en el projecte.

Neus Andreu va néixer a Manacor l'any 1979. És llicenciada en Ciències Ambientals per la Universitat Autònoma de Barcelona, encara que va fer dos cursos a Girona i un a Dinamarca amb una beca Erasmus. En acabar va fer feina al CITTIB amb una beca integrada a l'equip que estudiava els indicadors mediambientals. Després anà al departament de Medi Ambient i d'Agenda Local 21 de l'Ajuntament de Manacor durant un any on coincidí amb l'inici del procés participatiu i l'aprovació del Pla d'acció. L'any 2004-05 va fer feina a l'Ajuntament de Porreres a la campanya de posada en marxa de la recollida selectiva. Des de mitjans de 2005 fa feina a l'Ajuntament de Sant Llorenç com a coordinadora de l'Agenda Local 21. Mentre, com a autònoma, assessora altres ajuntaments com el de Montuïri.

-O sigui que potser el Fòrum Ciutadà no sigui representatiu del municipi. Hi ha sectors o col·lectius que vos agradaria que hi participassin i costa molt que ho facin, com per exemple, els empresaris?

-Exacte, els hotelers són un sector que està convocat per activa i per passiva, i no participa. Potser encara no hem trobat la fórmula per engrescar-los. És cert que no tenim una

cultura participativa de base, això ja ho sabem, però encara tenim molta feina per trobar els sistemes que enganxin la gent. Si diversifiquem els tipus de participació t'assegures arribar a més gent. Per exemple, fas un qüestionari per a la gent que saps que no vendrà al Fòrum, perquè té infants o perquè fa feina de vespre... en aquests casos, és una manera d'arribar a un tipus de gent anònima. També amb les escoles i amb els joves pots crear un altre tipus de dinàmica. Amb ells tenim ganes de plantejar el debat familiar. Es tracta d'un qüestionari que han de resoldre els al·lots amb els seus pares. I després queda el Fòrum com a l'òrgan actiu, que està integrat per la gent que assisteix a les reunions i que participa. L'estratègia, per a mi, és diversificar. I això suposa temps, esforç i recursos, i moltes vegades és el que també falta.

-Quina és la implicació dels joves en l'Agenda Local 21?

-Una de les coses que es va plantejar al Fòrum va ser la creació d'espais de participació ciutadana de joves. Entenem que no se sentin convidats o no els atreguin les comissions de treball i per això hem organitzat un Fòrum Jove que se celebrà a principis de juliol, on estan convocades totes les entitats de joves del municipi. La idea era que durant el mes de juny els joves gravassin un vídeo sobre què troben que necessita el municipi, o què els agradaria que fos diferent. Els deixarem una càmera de vídeo i el dia del Fòrum cada grup presentà la seva visió del municipi. De moment se'n varen presentar tres, però n'hi ha més. Va ser un primer contacte i ara una vegada passat l'estiu tornam a convocar-los per continuar amb aquesta iniciativa. Nosaltres esperam que el Fòrum Jove sigui una manera que comencin a saber què és l'Agenda i que hi puguin trobar el seu lloc. Tal volta d'aquí surtin dos, tres representants del col·lectiu per a futures reunions.

-I quins temes són els que més preocupen la ciutadania o els que més es repeteixen a les reunions?

-Per començar, nosaltres partim dels compromisos d'Aalborg, que són el referent europeu en temes d'Agenda 21. Per tant, totes les propostes que surtin s'han d'emmarcar dins uns objectius genèrics europeus. El Fòrum es divideix en sis comissions de treball i cada una se centra en els seus temes. D'aquesta manera s'intenta que surtin temes de tot tipus, perquè si només demanassis què farien, possiblement sortirien sobretot temes socials. Un ciutadà no ha de saber necessàriament si hi ha un problema d'aigua o un problema de reciclatge. Són temes per als quals es necessiten uns coneixements previs, per saber si són un problema, en canvi sí que pot opinar sobre el que et toca en el dia a dia. El problema és que no tothom té la capacitat de tenir en compte el conjunt, la gent mira bastant pel seu carrer, la seva entitat i la seva realitat. En el Fòrum s'intenta que tothom faci un exercici de globalitat.

-Hi ha conflictes entre els participants, entre persones que consideren prioritari un tema que per a altres no ho és?

-Debat n'hi ha, i crec que és sa que n'hi hagi. A mi em va passar un cas que vaig trobar molt interessant. A la reunió hi participaven les associacions de veïnats i les associacions d'immigrants, que són dos col·lectius que no es reuniren mai per discutir res en comú. Ens vàrem trobar que uns estiraven cap a una banda i els altres cap a una altra, i potser que demanaven coses totalment antagòniques.

L'Agenda sobre el terreny

D'entre tots els projectes realitzats a Sant Llorenç gràcies a l'Agenda 21, li deman a Neus Andreu que en destaquï alguns. És una manera de poder veure, i fins i tot poder tocar, el resultat de tot un procés que, inicialment sembla molt abstracte. A Sant Llorenç, l'Agenda Local 21 ha impulsat la senyalització dels camins rurals del municipi. Es va demanar a la Universitat de les Illes que fes un estudi de toponímia, per concretar els noms reals dels camins i, de moment, s'ha fet una primera tongada de senyalització, amb la intenció de fer-ne una cada any, fins a completar el llistat. "És una cosa molt senzilla, però hi ha un estudi previ, uns doblers i una senyalització, que es pot veure perquè està posada", comenta Neus Andreu. Una altra cosa que ha demanat el Fòrum Ciutadà és l'elaboració d'un Pla de gestió de sa Punta de n'Amer. Segons explica Andreu, l'objectiu és fer una proposta de gestió d'usos i presentar-la als propietaris per tal de negociar quina podria ser una bona gestió d'aquest espai natural. Aquest estudi s'ha fet, el Pla de gestió també s'ha fet amb una subvenció del Govern balear, i és un pla que es podrà dur a terme a poc a poc. La neteja dels abocadors incontrolats del municipi ha estat una altra prioritat definida a l'Agenda. En aquest cas, es va fer un inventari dels abocadors incontrolats del municipi i es va incloure el cost econòmic que suposava netejar-los. D'altra banda, també s'ha impulsat un programa de l'ús de la bicicleta i s'ha fixat un dia a la setmana, el dijous, sense cotxe. Una escola del municipi es va implicar molt, i aquest dia tots els al·lots van en bicicleta a l'escola. Segons explica Neus Andreu, això ha provocat que hi hagi moltes més bicicletes al municipi. Per últim, també destaca la millora de la recollida selectiva a bars i establiments comercials, amb la contractació d'un servei extraordinari de la Fundació Deixalles. Hi ha coses, diu Andreu, que es farien amb Agenda i sense ella. Però amb l'Agenda 21 el que s'aconsegueix és que siguin prioritàries.

ques. Vàrem haver de fer més reunions, fins que definitivament es va trobar una acció que es podia ajustar a les dues necessitats. Aquest és un exemple per dir que és bo que surti el conflicte, encara que quan surt, sembla que no ha anat bé la reunió, i no és que no hagi anat bé, és que així és la societat.

CONCRETAR OBJECTIUS

-I com es planteja l'execució pràctica de tot allò que s'ha decidit que és prioritari?

-El que ens ha passat és que ens trobam la mateixa errada a totes les agendes locals. I passa en general, perquè aquest estiu passat vaig esser a Barcelona a unes jornades que tractaven precisament això. L'errada és que el Pla d'acció s'havia plantejat com una carta als Reis d'Orient. Era molt ampli i ni la temporalitat ni els responsables d'execució estaven ben definits.

Llavors et trobaves amb un document molt utòpic i amb uns terminis molt indefinits. Què ha passat? que quan ja dus tres, quatre anys amb aquell pla d'acció aprovat, t'adones de la dificultat de dur-lo a terme, això fa que la gent es desanimi pel camí i és necessari que el tornis a reconduir per concretar-lo. Ara els municipis que revisen Agendes 21 o els que comencen de zero, fan plans d'acció per a tres anys i hi concreten un pressupost, la font de finançament, i les persones que l'executaran.

"El que ha passat és que la idea era molt bona, però l'execució pràctica s'ha difuminat un poc"

tius que es marquen són molt abstractes o perquè són a molt llarg termini?

-Perquè es mescla tot. Si mires un pla d'acció veuràs projectes molt diferents, uns molt pràctics i uns altres molt a llarg termini. Possiblement, ara ho faries d'una altra manera. En el cas de Sant Llorenç, el Pla d'acció actual complirà tres anys i està claríssim i hem decidit que s'ha de revisar. Per l'ànim de la ciutadania i també a nivell polític i tècnic, el farem amb més projectes a curt termini: tants doblers, tantes accions. I pel que fa als projectes a llarg termini, tenir-los en ment, sense perdre'ls de vista, però amb un altre ritme.

-I quins són els projectes que sempre estan pendents, que són més difícil de realitzar?

-Per exemple, a Sant Llorenç demanaven revisar les Normes Subsidiàries amb participació ciutadana o a Manacor deien que era prioritari un Pla General. Estic segura que el batlle ho té clar que això és prioritari, però la seva execució és molt més complexa. O quan es demana la compra d'un local per posar una escoleta o un local de joves. Per a totes aquestes coses que són infraestructura i fan falta molts de doblers, els terminis són molt més llargs. Que arribi el tren a Sant Llorenç ho veuràs escrit a l'Agenda cada any. Però al final, a l'Agenda en el que veus més resultats és en aquestes petites coses pràctiques, viables, i que a nivell tècnic l'ajuntament pot dur-les a terme. En el moment en què depèn de finançament extern o de molts de tècnics, llavors es complica. No és impossible, però és més lent.

-Totes les decisions que pren el Fòrum Ciutadà són vinculants per a l'ajuntament?

-Per a mi aquest és un dels problemes de l'Agenda. El Ple de l'ajuntament aprova un Pla d'acció, però si no l'executa no hi ha cap sanció, ni cap recàrrec. Si no ho fa, el ciutadà passarà comptes quan arribin les eleccions. És com un programa electoral, el polític es compromet a fer unes coses, si les fa, molt bé, si no les fa...

-La cosa canviaria si hi hagués un pressupost concret destinat a aquests projectes?

-De fet, a Sant Llorenç la passa interessant ha estat posar l'Agenda a una partida pressupostària concreta. En el futur seria interessant que quedàs tot integrat dins del mateix pressupost municipal i que no hi hagués per una banda el que preveu l'Agenda i per una altra el que preveu l'ajuntament. Però, de moment, amb una partida concreta és més fàcil de gestionar, perquè t'assegures que aquells

També hi ha un altra novetat: fins ara el procés era molt unidireccional, el Fòrum demana a l'ajuntament que "faci això". Però si l'Agenda 21 és una

"Si l'Agenda 21 és una responsabilitat de tots, també els ciutadans tenen responsabilitat, a més de l'ajuntament i el Govern"

responsabilitat de tots, també els ciutadans tenen responsabilitat. Llavors ara també es planteja un compromís ciutadà. El sistema de l'Agenda hauria de ser: l'ajuntament es compromet a..., i els ciutadà o les entitats firmen un pacte de compromís. Per exemple: la nostra entitat es compromet a tres accions: a tenir reciclatge a les seves dependències, a fer una neteja de l'espai natural que tinguin al costat... Que sigui una manera de fer més els compromisos. Perquè el que ha passat ha estat que la idea era molt bona, però l'execució pràctica s'ha difuminat un poc.

-La dificultat de posar-ho en pràctica ve perquè els objec-

doblers es destinaran a allò. I també perquè és més bo de controlar tot el que surt pròpiament de l'Agenda.

-I què li aporta a un ajuntament tot aquest procés de l'Agenda Local 21? Per què tria aquesta via i no una altra com seria, per exemple, encarregar estudis concrets?

-Quan tu iniciis un procés d'Agenda 21 comences amb un diagnòstic. Ja només de punt de partida, sense fer cap actuació, l'ajuntament obté moltíssima d'informació que no tenia. A mesura que van fent el diagnòstic, molts d'ajuntaments s'adonen que amb unes accions molt senzilles s'estalviarien molts de doblers i ambientalment podrien ser molt més sostenibles. Una vegada has començat, aquests indicadors es revisen cada any i, si els dones un bon ús, és com si fessis una auditoria. La segona cosa interessant per a l'ajuntament és que també se'n du moltes sorpreses quan la gent participa. Moltes vegades penses que la gent no està informada i quan obres un procés participatiu o fas unes enquestes surten coses interessants i t'acostes al que pensa la gent.

COL-LABORACIÓ ENTRE MUNICIPIS

-El procés de l'Agenda és diferent a cada municipi?

-El procés és el mateix: es fa un diagnòstic, un procés participatiu, un pla d'acció i una execució del Pla d'acció. El que canvia és el grau d'implicació, que depèn de cada consistori, dels recursos que hi vulgui destinar i de les ganes que tinguem d'anar més enllà.

-Hi ha més implicació o més conscienciació als municipis més turístics o als d'interior?

-No crec que es pugui comparar, tenen necessitats diferents i prioritats diferents. Per exemple, Porreres i Sant Llorenç duen a terme un projecte de reciclatge, però de diferent manera. Porreres s'ha fet pioner, juntament amb Puigpunyent, en reciclar matèria orgànica i en canvi Sant Llorenç té tanta feina per educar el sector turístic perquè separi paper, vidre i envasos que ha prioritzat això. I no és que Sant Llorenç vagi més enrere que Porreres. Per a Porreres, amb 4.500 habitants i sense zona turística, és més fàcil fer un projecte de matèria orgànica fins al final, i en canvi, a Sant Llorenç, abans d'entrar en matèria orgànica, encara hi ha una gran tasca de generadors singulars. Aquí, que un 50% dels hotels fessin el reciclatge bàsic, de paper, vidre i envasos, ja seria un èxit. Els objectius són diferents, però tots van en la mateixa direcció.

-És més fàcil posar en marxa l'Agenda amb ajuntaments més petits?

-Depèn de l'organigrama. La clau és un organigrama clar. Si hi ha un bon lideratge polític i, a més, hi ha un bon organigrama intern, tothom va a la una. Per exemple, a l'Ajuntament de Sant Llorenç me'n duc la grata sorpresa que trob que estan molt ben organitzats, hi ha reunions de departament i s'intenta que hi hagi una dinàmica d'equip. L'Agenda 21, si es planteja bé, estaria a un nivell quasi de secretaria, perquè tracta tots els temes de manera transversal. Però a l'Administració encara no hi

El ritme de l'Administració

Hi ha gent que diu: "tanmateix, i què hem de fer?", i d'altra que diu, "doncs clar que hem de continuar, és una experiència que ha començat, nosaltres som els que hi som dedins, i per pocs que siguem no ho podem deixar". Quan pensaven que aniria a cent i veuen que va a vint, la gent es desanima. Però s'ha de pensar que abans hi havia zero i ara hi ha cinc... i val més això. Jo crec que la gent es desanima perquè tenia unes expectatives que tot seria més àgil i la realitat és que va bastant més lent. El ritme de l'Administració no el canviarem, per això els tècnics i els coordinadors d'Agenda tenen molta feina per crear noves maneres de participar i engrescar a la gent.

ha molta cultura de compartir coneixements entre departaments i amb l'Agenda 21 arriba una figura que comença a parlar amb tothom i és difícil d'encaixar dins del sistema.

-Pensa que alguns temes es podrien tractar a nivell supramunicipal? Això s'ha plantejat?, o ja sortiria del que és l'Agenda Local 21?

-La Xarxa de Sostenibilitat té una tasca molt important de coordinació entre agendes. Si hi ha coses que són més a nivell de mancomunitat, en realitat, no hauria d'anar Porreres a veure Montuïri si vol fer el mateix projecte, sinó que és tasca de la Xarxa. A Catalunya ho tenen bastant ben organitzat amb la Xarxa de Municipis per a la Sostenibilitat, és una figura que mou aquestes peces, per no fer dues vegades una feina i per optimitzar recursos. Per exemple, Son Servera i Sant Llorenç podrien fer perfectament en comú un projecte turístic de costa, però és el que deia abans, no hi ha molta cultura de compartir projectes. Igual que a l'ajuntament cadascú és al seu departament, jo m'adon que és difícil arribar a un acord amb el veí. No sé per què, jo crec que és des de sempre.

"Jo crec que la gent es desanima perquè tenia unes expectatives que tot seria més àgil i en realitat va bastant més lent"

-Però a Sant Llorenç i Son Servera, que són municipis més allunyats del centre, sembla que hauria de ser més fàcil.

-És independent de la distància, depèn de com es relacionen entre ells els municipis. Hi ha un exemple, Porreres ha començat l'orgànica i la recollida d'envasos porta a porta i ara aquest projecte que ha estat conillet d'índies a Porreres es durà a tota la Mancomunitat. És clar que aquest projecte, independentment que sigui a l'Agenda Local 21, l'haurà de fer la Mancomunitat, però perquè la gestió de residus està mancomunada. Però jo veig un poc difícil la col·laboració entre municipis si no es coordina a nivell de Xarxa. Si la Xarxa estableix itineraris, els municipis orienten un poc el seu trajecte. Hi ha coses que si es fan a la una es podrien optimitzar molts de recursos, però suposa un valor afegit de coordinació al qual no estem acostumats.